ଜଖମ ଜଳର ଜ୍ୱାଳା !

ନିରାଶ ନଈ : ନୀରବ ନୀର

ବିଭୂତି ପତି

ନଈର ଅପମୃତ୍ୟୁ

ପରିବେଶବିତ୍ ଜ୍ଞାନସ୍ୱରୂପ ସାନନ୍ଦ ଓରଫ ଜି.ଡ଼ି. ଅଗ୍ରୱାଲ ପୁଣିଥରେ ଅନଶନ କରିଛନ୍ତି । ଏଥର ସେ 'ଗଙ୍ଗାପୁତ୍ର' ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୋଦୀଙ୍କୁ ସାଢ଼େ ଚାରିବର୍ଷ ତଳେ 'ମା ଗଙ୍ଗା'ଙ୍କୁ ଦେଇଥିବା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ସମ୍ପର୍କରେ ସ୍ମରଣ କରାଇଦେବା ପାଇଁ ଅନଶନ କରିଛନ୍ତି । ୨୦୧୪ ମସିହାରେ ବାରଣାସୀ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ବିଜୟୀ ହେବାପରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋଦୀ ଘୋଷଣା କରି କହିଥିଲେ, ମୁଁ ହେଉଛି ଏହି ପବିତ୍ର ଗଙ୍ଗାମାତା ନଦୀର ଜଣେ ପୁତ୍ର । ଭାରତର ଏହି ପବିତ୍ର ନଦୀର ସ୍ଥିତି ପୁନଶ୍ଚ ଆଗାମୀ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରେକ୍ଷାପଟରେ ପୁଣିଥରେ ଚର୍ଚ୍ଚା କେନ୍ଦ୍ରକୁ ଆସିଯାଇଛି । ୮୫ବର୍ଷ ବୟସ୍କ ପରିବେଶବିତ୍ ଜ୍ଞାନସ୍ୱରୂପ ସାନନ୍ଦ ପ୍ରଥମେ ଗଙ୍ଗୋତ୍ରୀରୁ ଉ ରକାଶୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗଙ୍ଗାର ଅପ୍ରତିହତ ପ୍ରବାହ ଦାବୀ କରି ଆମରଣ ଅନଶନ କରି ଗଣମାଧ୍ୟମଗୁଡ଼ିକର ଶିରୋନାମାକୁ ଆସିଥିଲେ ।

ରମଣ ମାଗାସାସେ ପୁରସ୍କାର ବିଜେତା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ସିଂହ କହିଛନ୍ତି ଯେ ଏବେ ମା ଗଙ୍ଗା ସବୁଠାରୁ ଖରାପ ସ୍ଥିତିରେ ଅଛି । ୨୦୧୪ ମସିହାରେ ଏହା ଯେପରି ସ୍ଥିତିରେ ଥିଲା, ଏବେ ସ୍ଥିତି ତା'ଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଖରାପ । 'ଗଙ୍ଗା ଏବେ ଆଇ.ସି.ୟୁ.ରେ । କିପରି ଜଣେ ପୁଅ (ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ମୋଦୀ)ତାଙ୍କ ମାଆର ଏପରି ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ମୃତ୍ୟୁ ଦେଖିପାରିବ, ତାହା ମୋଦୀଙ୍କୁ ମୋର ପ୍ରଶ୍ନ । ଭାରତର କୌଣସି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପୂର୍ବରୁ କେବେହେଲେ ମୋଦୀଙ୍କ ଭଳି ଗଙ୍ଗାନାମରେ ଏପରି ଭାବପ୍ରବଣ ଆବେଦନ କରିନଥିଲେ ଏବଂ ସେଦିନ ସମସ୍ତଙ୍କ ପରି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ମୋଦୀଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିଥିଲି, କିନ୍ତୁ ସବୁ ବିଶ୍ୱାସର ଆଜି ଭଟ୍ଟା ପଡ଼ିଯାଇଛି ବୋଲି କହନ୍ତି ଭାରତର ଜଳପୁରୁଷ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ସିଂହ ।'

ସାଉଥ୍ ଏସିଆନ୍ ନେଟୱାର୍କ ଅନ୍ ଡ୍ୟାମ୍ସ, ରିଭର୍ସ ଏଣ୍ଡ ପିପୁଲ (ସାନଡ୍ରପ୍) ସଂଯୋଜକ ହିମାଂଶୁ ଠକ୍କର କହିଲେ, 'ଗତ ତିନିଦଶନ୍ଧି ଧରି ଗଙ୍ଗାର ଅଧୋଗତି ଏବେ ମଧ୍ୟ ବଜାୟ ରହିଛି । ବିଗତ ଚାରିବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏଥିରେ କିଛି ପରିବ ର୍ନ ବା ଉନ୍ନତି ଘଟିନାହିଁ ।'

ପବିତ୍ର ଗଙ୍ଗା ନଦୀ ଏବେ ନିଜ ବ ୍ବା ପାଇଁ ସଂଗ୍ରାମ କରୁଥିବାବେଳେ, ପରିବେଶବିତ୍‌ମାନଙ୍କର ଅଭିଯୋଗ ଯେ ବଡ଼ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଛୋଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତର ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠ ନଦୀଗୁଡ଼ିକର ସ୍ଥିତି ଏବେ ସଙ୍ଗୀନ । ଗଙ୍ଗା ଓ ଯମୁନାକୁ ଜଳ ଯୋଗାଉଥିବା ଛୋଟ ନଦୀ ଓ ଉପନଦୀଗୁଡ଼ିକ ଆଜି ମୃତ ପରାୟ ଅଥବା ମୃତ ହୋଇଗଲେଣି । ଏହି ନଦୀସମୂହ ଉପରେ ପ୍ରାୟ ୧୩୨ କୋଟି ଭାରତୀୟଙ୍କର ଜୀବନ ଓ ଜୀବିକା ନିର୍ଭରଶୀଳ ।

ନୂଆ ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ଆଇନ ଫଳପ୍ରଦ ହେବ ତ ?

ସରଳ କୁମାର ଦାସ

'ଲୋକସେବକ' (ପବ୍ଲିକ ସର୍ଭେ) ସଂଜ୍ଞାର ପରିଧି ମଧ୍ୟରେ ସରକାରୀ, ଅର୍ଦ୍ଧସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାର କର୍ମଚାରୀଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ନ୍ୟାୟପାଳିକାରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ନ୍ୟାୟାଧୀଶମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ଏପରିକି ବିଧାୟକ, ସାଂସଦମାନେ ମଧ୍ୟ ପଦଧାରଣ କରି ଜନତାଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ ନିର୍ବାହ କରୁଥିବାରୁ ଲୋକସେବକ ଭାବେ ପରିଗଣିତ ହୁଅନ୍ତି । 'ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକସେବକ'ର ସଂଜ୍ଞା ପୁରୁଣା ଆଇନରେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ବ୍ୟାପକ ଥିବା ବେଳେ, ନୂଆ ଆଇନରେ ତାର ପରିସର ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇଛି । ପୁରୁଣା ଆଇନରେ ଲୋକସେବକ ଭାବେ କୌଣସି ପଦବୀରେ ଥାଇ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି, ଜନସ୍ୱାର୍ଥ ନଥାଇ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ମୂଲ୍ୟବାନ ପଦାର୍ଥ ବା ଆର୍ଥିକ ଲାଭ ଆହରଣରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ, ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ନୂତନ ଆଇନର ଅନୁଭାଗ ୭ ଅନୁଯାୟୀ, କୌଣସି ଲୋକସେବକ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ 'ଅନୁଚିତ ସୁବିଧା' ଆହରଣ ବା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅନୁଚିତ ବା ଅସାଧୁ ଢଙ୍ଗରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ଭାବେ ନିଜର ସାର୍ବଜନିକ କ ର୍ବ୍ୟ ନିର୍ବାହ କରିଥାଏ ବା କରାଇଥାଏ, ତେବେ ସେ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ପଦବାଚ୍ୟ ହେବେ । 'ଉଦ୍ଦେଶମୂଳକ' ଶବ୍ଦ ଯୋଡ଼ି ଦେଇ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ହେବାର ସଂଜ୍ଞାକୁ ସଂକୁଚିତ କରାଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତଦନ୍ତକାରୀ ସଂସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଜଟିଳ କରିଦିଆଗଲା । ଉଦାହରଣସ୍ୱରୂପ, ପୂର୍ବେ କେବଳ ଆୟ ବହିର୍ଭୂତ ସମ୍ପ ି ବା ସନ୍ଦିଗ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ ଆଧାରରେ ତଦନ୍ତକୁ ଆଗେଇ ନେଇ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏଣିକି ତଦନ୍ତକାରୀ ସଂସ୍ଥାଙ୍କୁ 'ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ' କଥାଟିକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ 'ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର'କୁ ପ୍ରମାଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଏହାର ଭିନ୍ନ ଏକ ଦିଗ ହେଉଛି, 'ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ' ଧାରାର ଆଳରେ ହୁଏତ କିଛି ସଚ୍ଚୋଟ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ହଇରାଣ ହରକତ କରାଯାଇପାରେ ।

ସଙ୍କୁଚିତ ପରିବେଶ : ବିପଦରେ ସମସ୍ତେ

ଗାର୍ଗୀ ଶତପଥୀ

ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡର ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସ୍ୱାମୀ ଅଗ୍ନିବେଶଙ୍କ ଉପରେ ଭିଡ଼ର ଆକ୍ରମଣ ଅସହିଷ୍ଣୁତାର ଆଉ ଏକ କଳଙ୍କିତ ଉଦାହରଣ ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲା । ନରେନ୍ଦ୍ର ଦାଭୋଲକର, କଲବୁର୍ଗୀ, ଗୌରୀ ଲଙ୍କେଶ, ଗୋମାଂସ କିମ୍ବା ଗୋ ଚାଲାଣ ସନ୍ଦେହରେ ଅଖଲାକ୍, କିଛିଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଅଲୱାର ଘଟଣା ସମେତ ଅନେକଙ୍କ ହତ୍ୟା, ଅସଂଖ୍ୟ ଆକ୍ରମଣ କିମ୍ବା ତ୍ରିପୁରାରେ ଲେନିନ, ତାମିଲନାଡୁରେ ପେରିୟାର ପ୍ରତିମୂ ର୍ି ଭଙ୍ଗା ଘଟଣା ବେଶି ଦୁଃଖ ଏବଂ କିଛି ଘଟଣାରେ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଚାଲି ଆସିଥିଲା । ଅଗ୍ନିବେଶ ଆକ୍ରମଣ ପରେ ଭିଡ଼ ପାଇବାକୁ ହେଲା । ଅନୁଭବ ହେଲା ଏହାପରେ ପାଳି ମୋର କିମ୍ବା ମୋର ବନ୍ଧୁ କିମ୍ବା ପରିଜନଙ୍କ ନୁହେଁ ତ ? ବାମପନ୍ଥୀ, ଦକ୍ଷିଣପନ୍ଥୀ, କଠୋରପନ୍ଥୀ, ଉଦାରପନ୍ଥୀ; ସେ ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବିଚାର ବ୍ୟକ୍ତ କରି ଆସିଛନ୍ତି ସେ ସମସ୍ତେ ସଙ୍କଟକୁ ଚାଲି ଆସିନାହାନ୍ତି ତ ? ଅଗ୍ନିବେଶଙ୍କ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣକୁ ଅନେକ ସମର୍ଥକ ହେଉଛନ୍ତି । ସୋସିଆଲ ମିଡ଼ିଆରେ ଆକ୍ରମଣକାରୀଙ୍କୁ ପୁରସ୍କାର ଦେବା କଥା କହୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଭିନ୍ନ ବିଚାରର ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ତାକୁ ସେହି ଭିଡ଼ ଆକ୍ରମଣ କରିବ ନାହିଁ ବୋଲି କିଏ କହିବ ? କାରଣ ମତ ଦେବାର ଅଧିକାର ସଙ୍କୁଚିତ ହେଲେ ସେଥିରେ କେବଳ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବିଚାରର ଲୋକେ ପ୍ରଭାବିତ ହେବେ ନାହିଁ ସମସ୍ତେ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ସେହି ତାଲିକାକୁ ଚାଲି ଆସିବେ । ହିଂସକ ଭିଡ଼ କାହାର ନୁହେଁ । ତା'ର କୌଣସି ବିଚାର ନଥାଏ, ସେ କେବଳ ଆଢୁଆଳରେ ରହି ନିଜର ଆଧିପତ୍ୟ ବା ଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଜାଣେ । କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟ କେତେବେଳେ କାହା ପାଖରେ ଥିବ, କହିହେବ ନାହିଁ । କାଲି ସେ ଇନ୍ଦିରାଙ୍କ ପାଖରେ ଥିଲା,

ଆଜି ମୋଦୀ ପାଖରେ ଅଛି । ଆସନ୍ତାକାଲି ସେ ଆଉ କାହା ପାଖକୁ ଚାଲିଯିବ । ଭିନ୍ନ ବିଚାରକୁ ସମ୍ମାନ ଦେବାର ପ୍ରବୃ ି ଚାଲିଗଲେ ଗଣତନ୍ତ୍ର କଣ୍ଠରୋଧ ହେବ ।

ପୋଲିସ କେମିତି ମଣିଷପଣିଆ ଦେଖାଇପାରିବ...(୩)

ଡଃ ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର ମିଶ୍ର

ସମଗ୍ର ଜନସଂଖ୍ୟାର ଏକ ବିରାଟ ଅନୁପାତ ହେଉଛନ୍ତି ଦରିଦ୍ର, ଦଳିତ, ମହିଳା ଏବଂ ଶିଶୁ । ପୋଲିସ ସମ୍ପର୍କରେ ସେମାନଙ୍କର ନକାରାତ୍ମକ ଧାରଣା କାହିଁକି ରହୁଛି ତାହାର କାରଣ ଖୋଜିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

- ସବୁ ବର୍ଗ ଓ ବୟସର ଲୋକମାନଙ୍କ ସହ ବନ୍ଧୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ, ଅନୌପଚାରିକ ଏବଂ ଏକ ମାନବିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ମିଶିବା ବା ସମ୍ପର୍କ ରଖିବାର ଅଭାବ ଗୋଟିଏ କାରଣ ହେଇପାରେକି ?

- ଦିଲ୍ଲୀ ପୋଲିସ ବିଜ୍ଞାପନ ଦେବାଭଳି 'ତୁମ ସହ, ତୁମ ପାଇଁ, ସବୁବେଳେ', ଯୋଗାଯୋଗର ଭାଷାରେ ମାନବିକ ଆବେଦନର ଗଭୀରତାର ଅଭାବ ଗୋଟିଏ କାରଣ ହୋଇପାରେ କି ?

- ସାଧାରଣ ମଣିଷଟି ପୋଲିସ ପାଇଁ କେତେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଏଭଳି କଥାକୁ ନେଇ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଆସ୍ଥା ବା ବିଶ୍ୱାସ ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଦକ୍ଷତାର ଅଭାବ ଏକ କାରଣ ହୋଇପାରେ କି ?

-ନା ଉପରିସ୍ଥ ଅଧିକାରୀ ବା କ୍ଷମତାଶାଳୀମାନଙ୍କ ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ଚାପ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯିବା, କମ୍ ସମ୍ବଳ ଭିତରେ ଅନେକ କାମ କରିବା ପାଇଁ କରାଯାଉଥିବା ଆଶା ଇତ୍ୟାଦି କଷ୍ଟକର କାମ ସବୁ ସମେତ ଅନେକ ଦାୟିତ୍ୱ ଏମାନଙ୍କ କାନ୍ଧ ଉପରେ ଥୋଇ ଦିଆଯାଇଥିବା ଯୋଗୁଁ ଏମାନେ ଅସୁବିଧାରେ ଅଛନ୍ତି ?

- ଅପରାଧର ଶିକାର ହେଉଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଥାନାକୁ ବାରମ୍ବାର ଯିବାକୁ ପଡୁଥିବା ଯୋଗୁଁ ହଇରାଣ ହରକତ ହେବା ଗୋଟିଏ ବି କାରଣ ହେଇପାରେ ।

(କ୍ରମଶଃ...)

କଳା କୌଶଳ

ଡମ୍ବରୁଧର ପଟ୍ଟନାୟକ

ଆପଣ ଧନୀହେବାର କଳା-କୌଶଳଗୁଡିକ ସମ୍ପର୍କରେ ଊଣାଅଧିକେ ଜାଣିଥିବେ । କେହି ଦିନରାତି ପରିଶ୍ରମ କରି ସତ୍ ଉପାୟରେ ଧନ କମାନ୍ତି, ଯାହା ଅତିଶୟ ସମୟସାପେକ୍ଷ । ଆଉ କେହି ପରଘରେ ବା ପରଧନରେ ହାତମାରି, ଠକାଠକି କରି ଅସତ୍ ଉପାୟରେ ଧନ ଉପାର୍ଜନ କରି ଅଳ୍ପଦିନରେ ଧନୀ ହେବାର ସୌଭାଗ୍ୟ (ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ) ପାଇଥାନ୍ତି । ଏପରିକି ଜବରଦସ୍ତ ସଂପ ି ହାସଲ କରିବା, ଚୋରି କରିବା, ଦୁର୍ନୀତି କରି ଧନ ଠୁଳ କରିବା, ସରକାରୀ ସଂପ ିକୁ କୌଶଳ କରି ହାତେଇବାରେ ଆମ ଲୋକମାନଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିର ପ୍ରଶଂସା ନକରି ରହିହେବ ନାହିଁ । ଜନତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ସରକାରୀ କାମଗୁଡିକୁ କମ୍ ଖର୍ଚ୍ଚରେ କରିଦେଇ ପ୍ରକୃତ ମୂଲ୍ୟ ହାତେଇନେବାରେ ଆମେମାନେ ବେଶ୍ ଧୁରନ୍ଧର । ପାଂଚଲକ୍ଷର କାମକୁ ଦୁଇତିନି ଲକ୍ଷରେ ଯେନତେନ ସାରିଦେଇ ବାକିତକ ନିଜ ମୁଣାରେ ଭରି ପାରିବାର କଳା-କୌଶଳକୁ ଆପଣେଇଥିବା ମହାମହିମମାନଙ୍କୁ ଆପଣ ନିଶ୍ଚୟ ଚିହ୍ନିଥିବେ । ଆମ୍ଭ ମତରେ ଏଭଳି କଳା-କୌଶଳକୁ ଆମେ 'ବ୍ଲାକ୍-

ସ୍କିଲ୍' ବୋଲି ଅଭିହିତ କରିଛୁ । ଏପରି ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଆପଣମାନେ ଠିକ୍ ଭାବେ ବୁଝିପାରିବେ ବୋଲି ଆମର ବିଶ୍ୱାସ । କାରଣ ଆମ ଓଡ଼ିଆମାନେ ଏବେ ଇଂରାଜୀ-ଜ୍ୱରରେ ସଦାସର୍ବଦା ପୀଡ଼ିତ । ଖା ି ଓଡ଼ିଆରେ କହିଲେ ଏବର ଓଡ଼ିଆଏ ବୁଝିବାକୁ କିଂଚିତ୍ ଅସମର୍ଥ ବୋଲି ଆମ୍ଭେ ଜାଣୁ । ଏଣୁ ଏହି 'ବ୍ଲାକ୍-ସ୍କିଲ୍'ରେ ସିଦ୍ଧହସ୍ତ ଲୋକଙ୍କ କଥା କହିବାକୁ ଏ ଲେଖକର ପ୍ରୟାସ ।

ରାଜସ୍ୱ ରାହାଜାନୀର ଖୋଲାଫର୍ଦ୍ଦ : ସିପସରୁବାଲି ମହା ଜମି ଦୁର୍ନୀତି-୩

ଅଦାଲତୀ ଆସ୍ପର୍ଦ୍ଧାରେ ସିଭିଲ କୋର୍ଟ : ସାତ ଖୁଣ ମାଫ୍

ହୁଏନ୍‌ସାନ୍

ମୋଟାମୋଟି ଭାବରେ କହିଲେ, ତା୨.୧୦.୧୯୭୩ରିଖରେ ଓଡ଼ିଶା ଭୂସଂସ୍କାର ଆଇନ, ୧୯୬୦ରେ Amendment ଅନୁଯାୟୀ ସିଲିଂ ଆଇନ୍ ବଳବ ର ହେଲା । ଓକିଲଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ରାଜସ୍ୱ ଅଦାଲତରେ ସାତଜଣ ଅର୍ଥାତ୍ ପରିବାରର ମୁଖ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଗଦାଧର ପୁଷ୍ପାଳକ, ତାଙ୍କ ସହଧର୍ମିଣୀ ଶ୍ରୀମତୀ ରାଧାମଣି ଦେବୀ, ୪ପୁଅ-ଦୀନବନ୍ଧୁ, ଦାମୋଦର, ନରସିଂହ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟନାରାୟଣ ଏବଂ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଜୟଦୁର୍ଗା ଠାକୁରାଣୀ ସାତଟି ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃ ସିଲିଂ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲ କଲେ ୧୯୭୫ ମସିହାରେ । ସିଲିଂ ସାତଟି ହେଲା- ସିଲିଂ କେସ୍ ନଂ ୧୦୧, ୧୦୨, ୧୩୨, ୧୪୯, ୧୫୦, ୧୫୧ ଓ ୧୫୨/୧୯୭୫ । କିନ୍ତୁ କଥା ହେଲା, ବିଭାଜନ ମାମଲାରେ ବାଦୀ ଦୀନବନ୍ଧୁ ପୁଷ୍ପାଳକ, ପ୍ରତିବାଦୀ ଗଦାଧର, ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ରାଧାମଣି ଓ ଅନ୍ୟ ପୁଅ ତିନି ଜଣ । ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଜୟଦୁର୍ଗା ଠାକୁରାଣୀ ଥିଲେ ନା ବାଦୀ ନା ପ୍ରତିବାଦୀ । ତା. ୭.୪.୧୯୬୭ରିଖରେ ପ୍ରିଲିମିନାରୀ ଡିକ୍ରୀ ବେଳେ ମଧ୍ୟ ସେ ପକ୍ଷ ନ ଥିଲେ । ପୁଣି ଜମିଦାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଓଡ଼ିଶା ଭୂସଂସ୍କାର ଆଇନ,୧୯୬୦ର ଧାରା ୨ (୨୪) ଗ ଓ ଧାରା ୨(୨୪) ଘ ଅନୁଯାୟୀ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ସମ୍ପ ି ଟ୍ରଷ୍ଟ୍‌ଇଷ୍ଟେଟ୍ ପରିସରଭୁକ୍ତ ବୋଲି କୌଣସି କାଗଜାତ୍ ଦର୍ଶାଯାଇନଥିଲା । ସେ ଯାହା ହେଉ ତା ୩୧.୭.୭୫ରିଖରେ ତତ୍କାଳୀନ ରାଜସ୍ୱ ଅଧିକାରୀ ସିଲିଂ ମାମଲା ଗୁଡ଼ିକରେ ଡ୍ରାଫ୍ଟ ଷ୍ଟେଟ୍‌ମେ (Draft Statement)ଜାରି କରିଦେଲେ ସିଂହାରୀ ପରିବାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସାତଟିଯାକ ସିଲିଂ କେସ୍‌ରେ । ସିଲିଂ ରିଟର୍ଣ୍ଣ ଦାଖଲବେଳେ ଜମିଦାରମାନେ ନିମ୍ନମତେ ତଫସିଲ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଏବଂ ହାଇକୋର୍ଟରେ ୭ଟା ରିଟ୍ ମୋକଦ୍ଦମା ଦାଏର କରିଥିଲେ ୧୯୭୬ ମସିହାରେ । ***(ସାରଣୀ-୧ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ)...***

(କ୍ରମଶଃ...)

ଅର୍ଥହୀନ କ୍ଷମତା !

ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳି ଶତପଥୀ

ଗଛ କଟାଯିବାର ଛୋଟ ବଡ଼ ଅନେକ କାରଣ ରହିଛି । ଦେଶରେ ଜଙ୍ଗଲ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଆଇନ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇଛି । ଏହି ଆଇନକୁ ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥରେ ମାନିବା ଏବଂ ବନ ଓ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁର ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ବନ ବିଭାଗ ନିମନ୍ତେ ସମୀଚୀନ । ମାତ୍ର ଏହି ଦାୟିତ୍ୱକୁ ନିରପେକ୍ଷ ଭାବରେ ନିର୍ବାହ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ବନବିଭାଗ ନିକଟରେ କେତେଦୂର ରହିଛି ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସହିତ ଏହାକୁ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇପାରେ । ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରେ ଚାଷ ଉପକରଣ, ଗୃହନିର୍ମାଣ ଇତ୍ୟାଦି ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକ କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ଲୋକ ଜଙ୍ଗଲ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାନ୍ତି । ସେଥିରେ ବନବିଭାଗର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଓ ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନର ତତ୍ପରତାକୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହୁଏ ବାସ୍ତବରେ ସେମାନେ ଜଙ୍ଗଲ ସୁରକ୍ଷାକୁ ନେଇ କେତେ ପ୍ରତିବଦ୍ଧ ! ଆଇନତଃ ବନବିଭାଗକୁ ଏହା କରିବାର କ୍ଷମତା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି ।

କବିତା ଓ ବିଜ୍ଞାନ

ବିନୋଦ

କବିତା ଓ ବିଜ୍ଞାନ ସର୍ବଦା ଏକକ ଭାବେ ରହିଥାନ୍ତି । କବିତା ଓ ବିଜ୍ଞାନ ଜୀବନର ଅନେକ ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ କରିଥାନ୍ତି । କୌଣସି ଜୀବନ ଯେତେ ସରଳ ହେଲେ ବି ତାହା ସାବଲୀଳ ଭାବେ କବିତା ଓ ବିଜ୍ଞାନର ପରିଧି ମଧ୍ଯରେ ଆଶ୍ରିତ । ଜଣେ କବିପାଇଁ କବିତା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାବନା, ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ, ଚିନ୍ତାଧାରା, ସୃଜନଶୀଳତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ସେହିପରି ଜଣେ ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ପାଇଁ କବିତା ବସ୍ତୁଗତ, ବିଜ୍ଞାନସମ୍ମତ ଭାବେ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ମୋଟାମୋଟି ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ କବିତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଭୟ କବି ଓ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଏପରି ଭାବେ ଗଢ଼ା ହୋଇଥାନ୍ତି ବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିକଟରେ ଏହି ଦୁଇ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ରହିଥାଏ ଯିଏ କି ସୃଜନଶୀଳତାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନିଦର୍ଶନ ହୋଇପାରିଥାଏ ।

ଚିନ୍ତା ବସ୍ତୁ ସମ୍ଭୁତ ଏବଂ ଚିନ୍ତାର ବସ୍ତୁଗତ ପ୍ରଭାବ ବି ରହିଛି । ଯେଉଁ ଚିନ୍ତା ଭାବଗତ ତାହା ଜଗତକୁ ମୌଳିକ ଭାବେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ସାଧୁସନ୍ଥମାନେ ଯେଉଁ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତି ତାହା କାଳ୍ପନିକ । ଏଥିରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁଗତ ପ୍ରତିଫଳନ ହୁଏନାହିଁ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଅଧିକାଂଶ ସାଧୁସନ୍ଥ ଜଗତ ମିଥ୍ୟା ବୋଲି ଦାବି କରନ୍ତି । ଅନେକ ନୀତିକଥା କହନ୍ତି । ପୂର୍ବଜନ୍ମ ଓ ପରଜନ୍ମ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନେକ ତତ୍ତ୍ୱ ବାଢ଼ନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହା ଜରିଆରେ ଜଗତର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ସେପଟେ ଯେଉଁମାନେ ମାଟିରେ ଖଟନ୍ତି, ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ପର୍କିତ ତଥ୍ୟାବଳୀକୁ ଆଧାର କରି ନାନାପ୍ରକାର ଉଦ୍ଭାବନ କରନ୍ତି, ବସ୍ତୁକୁ ଆଧାର କରି ନାନା ପ୍ରକାର ସାମଗ୍ରୀ ତିଆରି କରନ୍ତି ସେମାନେ ହିଁ ଜଗତର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥାନ୍ତି । ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ଭଲ ଲୋକ ହୋଇଗଲେ ସମାଜର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଯଦି କମ୍ପ୍ୟୁଟର ବାହାରି ନଥାନ୍ତା, ଶିଳ୍ପର ପ୍ରସାର ହୋଇନଥାନ୍ତା, ହଜାର ହଜାର ଉଦ୍ଭାବନ ସମ୍ଭବ ହୋଇନଥାନ୍ତା ତେବେ ସମାଜର ପରିବର୍ତ୍ତନ କ'ଣ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାନ୍ତା ? ସର୍ବଦା ନୀତିବାଣୀ ଶୁଣାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଲୋକଙ୍କ ମତରେ ସାଧୁ ହୋଇପାରିଥାନ୍ତି ମାତ୍ର ସେମାନେ ଯେ ଧପ୍ପାବାଜ – ଏହା ନିଶ୍ଚିତ । ସେମାନେ ଆକାଶରେ ଉଡ଼ନ୍ତି, ଟ୍ରେନରେ ଯାଆସ କରନ୍ତି, ସୁସ୍ୱାଦୁ ଖାଦ୍ୟ ଖାଆନ୍ତି, ଭଲ ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କରନ୍ତି । ତଥାପି ସେମାନେ କହନ୍ତି- ଏ ଜଗତ ମିଥ୍ୟା, ଅଳୀକ... ମଣିଷ ଜନ୍ମର ମୂଲ୍ୟ କିଛି ନୁହେଁ... ସବୁ ସେଇ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ଇଚ୍ଛା... । ତେଣୁ ଜଣେ ବିଜ୍ଞାନଧର୍ମୀ କବି ନିଶ୍ଚିତଭାବେ ଏହାକୁ ବିରୋଧ କରିଥାଏ ଏବଂ ଭାବବାଦ ଆଧାରିତ କବିତା ବା ଲେଖାକୁ ଖଣ୍ଡନ କରିଥାଏ । ଜଣେ ସାଧୁ କେବଳ ନୀରବରେ ସାଧନା କରି ତତ୍ତ୍ୱ ବାଢ଼ିଲେ ଜଗତର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହା ହିଁ ଏକ ଭାବବାଦୀ କବିତା ଓ ବସ୍ତୁବାଦୀ କବିତାର ମୌଳିକ ପାର୍ଥକ୍ୟ । ବିଜ୍ଞାନ ଆଧାରିତ କବିତାର ବିକଳ୍ପ ନାହିଁ । ଏହା ଶାଶ୍ୱତ । କାଳକାଳ ଲାଗି ଏହା ମୁକ୍ତିର ମାର୍ଗ ଉନ୍ମୋଚନ କରେ ।

ନିଆଁ ଯେଉଁଠି ବି ହେଉ ଜଳୁ

କଳ୍ପନା ମିଶ୍ର

ପ୍ରତ୍ୟେକ ମହିଳା/ପୁରୁଷ ଅନେକ ପରିଚୟରେ ପୁଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ । ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିଚୟକୁ ଆମେ ଜଣକ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ବିଶେଷ କରି ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ଲିଙ୍ଗଜନିତ ପରିଚୟ, ଧର୍ମ, ସହାବସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାନ ନିର୍ବିଶେଷରେ ଥିବା ପରିଚୟକୁ ନେଇ କିଛି ଗର୍ବ କିମ୍ବା ଲଜ୍ଜା ଅନୁଭବ କରିବା ଜରୁରୀ ନୁହେଁ । ଏ ସବୁତ ଆମେ ଶିକ୍ଷିତା ନାଗରିକ ବୁଝିପାରୁ । ତଥାପି ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ମନକୁ ଆସେ ଜଣେ ମହିଳା ଭାବରେ ତା'ର ପରିଚୟ କାହିଁକି ତା' ବୃତ୍ତିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ ? ଜଣେ ମହିଳା କିମ୍ବା ପୁରୁଷ ହେବାରେ ତା' ନିଜର କୌଣସି ଭୂମିକା ନାହିଁ ତଥାପି ସବୁ କଥାରେ/ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ଲିଙ୍ଗଜନିତ ପରିଚୟ ଏକ ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ଭାବରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ କାହିଁକି ?

ମହିଳାଟିଏ ଧରାବନ୍ଧ ଜୀବନ ଜୀଇଁବ, ଧରାବନ୍ଧା ବୃ ି ଆପଣାଇବ । ଗତାନୁଗତିକତାରୁ ଟିକେ ବି ଏପଟ ସେପଟ ହେବ ନାହିଁ । ବିବାହ ପରେ ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ କରିବ କି ନ କରିବ, ସନ୍ତାନ ଲାଭପରେ ବୃ ିରେ ରହିବ କି ନ ରହିବ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ତା' ନିଜ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ତାକୁ ଏ ବିଷୟରେ ପଚାରିବା ଆବଶ୍ୟକ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ମହିଳାଙ୍କୁ ପଚରାଯାଏ । କେବେ କୌଣସି ପୁରୁଷ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିବାହ/ସନ୍ତାନ ଲାଭ/ ସନ୍ତାନ ଲାଭଜନିତ ବୃ ି ରଖିବା/ ନ ରଖିବା ସମ୍ପର୍କରେ ପଚରାଯାଏ କି ? ସନ୍ତାନ ଲାଭରେ ସନ୍ତାନର ଲାଳନପାଳନ ଦାୟିତ୍ୱକୁ ନେଇ ତା'ନିଜର କିମ୍ବା ସ୍ୱାମୀ ପରିବାରର ସହଯୋଗ ପାଇଲେ ସେ ତା'ର ଦାୟିତ୍ୱ ପରିବାର ପାଇଁ/ସନ୍ତାନ ପାଇଁ) ନିର୍ବାହ କରିପାରିବା ସହିତ ରହୁଁଥିବା/ନିୟୋଜିତ ବୃ ିକୁ ମଧ୍ୟ କାଏମ ରଖିପାରିବ । ଏ ସମସ୍ୟା ଉଭୟଙ୍କର । କିନ୍ତୁ ସର୍ବଦା ମହିଳାଟିଏ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଏ କାହିଁକି ?

କୌଣସି ଏକ ବୃ ିରେ ରହିବା ଏବଂ ବୃ ିରେ ନ ରହି ଜୀବନ ଜୀଇଁବାରେ ଆର୍ଥିକ ସୁବିଧା, ସାମାଜିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ବାଦ୍ ଦେଲେ ବେଶି କିଛି ଫରକ ପଡ଼େନି । କାରଣ ଅଧିକାଂଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବୃ ି ଜୀବନ ଜୀଇଁବାରେ ଧାରା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ ନଥାନ୍ତି ।

ଦରିଦ୍ରର ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ

ମାନସ ବେହେରା

ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ମଣିଷ ଇତିହାସରେ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଇଥାଏ, କାରଣ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସାଧାରଣ ମଣିଷର କଥା କହିବାର ଅଧିକାର ଥାଏ । ଅତି ଦରିଦ୍ରତମ, ଦୁର୍ବଳ ମଣିଷ ନିଜର ଭୋଟ ଅଧିକାରକୁ ଏକ ମୌଳିକ ଅଧିକାର ଭାବରେ ପାଇ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥାଏ । ସର୍ବନିମ୍ନ ମୌଳିକ ଅଧିକାର, ନିୟମିତ ନିର୍ବାଚନ, ରାଜନୈତିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଓ ଅଧିକାର, ସରକାରଙ୍କୁ ସମାଲୋଚନା କରିବାର ଅଧିକାର ଆଦିର ସ୍ଥିତି ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭାବରେ ପ୍ରତିପାଦିତ କରିଛି । କିନ୍ତୁ ଏକ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ବାସ୍ତବରେ କେତେଦୂର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥାଏ । ସମ୍ବିଧାନରେ ଓ ଆଇନରେ ଥିବା ସ୍ୱାଧୀନତା, ଅଧିକାର ଆଦି ବାସ୍ତବରେ କେତେ ପରିମାଣରେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ପାଖରେ ପହଂଚେ ଓ ସେ ଏଗୁଡ଼ିକ କେତେ ସଫଳତାର ସହ ଉପଭୋଗ କରିପାରେ ? ଏହିଠାରେ ହିଁ ଏକ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅସଲ ପରୀକ୍ଷଣ ହୋଇଥାଏ । ଏହାହିଁ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମାପକାଠି । ଆମଦେଶ କଥା ବିଚାରକୁ ନେବା, ଭାରତର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏକ ସହଜ, ସରଳ ପ୍ରକ୍ରିୟାରୁ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନାହିଁ । ଦୀର୍ଘଦିନର ଏକ ବ୍ୟାପକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ସଂଗ୍ରାମରୁ ଏହାର ଜନ୍ମ । ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଏକ ଅନନ୍ୟ ସଂଗ୍ରାମ କାରଣ ଏଥିରେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ବହୁସଂଖ୍ୟାରେ ଓ ବ୍ୟାପକଭାବରେ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନୋ©ର ରାଜନୈତିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଯେଉଁ ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନ ସୃଷ୍ଟି ହେଲା, ତାହା ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟତମ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସମ୍ବିଧାନ ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଲା । ଏହି ସମ୍ବିଧାନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାର ଛଅ ଦଶନ୍ଧି ବିତିଲାଣି । ଆଜି ପ୍ରଶ୍ନ ଆସିବା ସ୍ୱାଭାବିକ ଯେ ଭାରତର ସବା ତଳଧାଡ଼ିରେ ଥିବା ମଣିଷ ଏ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ କେତେ ଉପଭୋଗ କରିଛି ବା କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ, ସୁଯୋଗର ଅଧିକାର ରଖିଛି । ରାଜନୈତିକ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ମାଲିକ ବୋଲି ତାକୁ କୁହାଯାଉଛି । ଅନ୍ନ ଚିନ୍ତା ଚମତ୍କାର- ଏହା ତା'ପାଇଁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହୋଇଛି । ଖାଲିପେଟରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଅର୍ଥ ତା' ପାଇଁ କେତେ । ନିର୍ବାଚନ ବଜାରରେ ସେ ତା'ର ମୌଳିକ ଅଧିକାରକୁ ବିକୁଛି ନାଁ ବାସ୍ତବରେ ତା'ର ଚେତନାରେ ଉପଯୋଗ କରୁଛି । ଏଣୁ ଦେଶରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସଫଳତାର ମାପକାଠି କ'ଣ । ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଅସଲ ମାଲିକମାନେ ସର୍ବବୃହତ୍ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ ଏହାର ସଫଳତାର ନାଗରା ପିଟନ୍ତି । ପ୍ରତିବର୍ଷ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସରେ ଓ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ର ଦିବସରେ ଏହିମାନେ ଏହାକୁ ଜୋର୍‌ରେ ପିଟନ୍ତି । ଆମ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅସଲ ଦୋଷ-ଦୁର୍ବଳତାକୁ ସମାଲୋଚନା କଲେ ଏମାନେ ନୈରାଶ୍ୟବାଦୀ ଆଖ୍ୟା ଦେଇ ଗଠନମୂଳକ ସମାଲୋଚନାକୁ କ'ଣ ସେୟା କରିବାକୁ ସଫଳ ହୁଅନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟକ ନାଗରିକର ସମାନ ଅଧିକାର ଅଛି । ସମସ୍ତ ଭାରତୀୟ ସମାନ ଓ ସମସ୍ତେ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମାଲିକ-ଆଦି ଘୋଷାକୁ ସଂକୀର୍©ନ କରି ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଚିରା, ଫଟା, ତାଳପକା ଯାଗାକୁ ଏମାନେ ଲୁଚାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରନ୍ତି ଓ ଆମ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଘୋଷିତ, ନିଷ୍ପେଷିତଙ୍କ ଆର୍©ନାଦକୁ ସରକାରୀ

ବାଜାର ଚିତ୍କାରରେ କ୍ଷୀଣ କରିଦିଅନ୍ତି । ଏଣୁ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ଆମ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କେତେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ? ଏଥିରେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ପାଇଁ ସ୍ଥାନ କେତେ? ଆମ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ କିଏ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଛି? ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା କାହା ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ କାମକରୁଛି ଓ ଛଅଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ କିଏ କେତେ ଲାଭ ପାଇଛନ୍ତି? ଏ ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ସଠିକ ସମାଧାନ ନହେଲେ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମୂଲ୍ୟାୟନ କରିବା ସମ୍ଭବ ହେବ ନାହିଁ । ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅତି ଦରିଦ୍ର ମଣିଷପାଇଁ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ ହେବନାହିଁ, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାକୁ ସଫଳ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସହ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସମ୍ପର୍କ କ'ଣ? ଆଜି ଯେତେବେଳେ ଦରିଦ୍ରର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଅବସ୍ଥାକୁ ତା'ର ଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ବିଚାର କରାଯାଉଛି ଓ ସାଧାରଣ ଚେତନାରେ ସେ ଏଥିପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବଦଳରେ ନିଜକୁ ଓ ନିଜର ଭାଗ୍ୟକୁ ଦୋଷଦେଉଛି, ସେତେବେଳେ ଆମ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ କ'ଣ ସଫଳ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରିବ । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ମାନବିକ ଅଧିକାରର ଉଲ୍ଲଂଘନ ବୋଲି ବିଚାର କରାଗଲାଣି । ଏତିକି କେବଳ ନୁହେଁ, ଚରମ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଦାରିଦ୍ର ଲୋକେ କେବଳ ଅର୍ଥନୈତିକ ଭାବରେ ବଂ୍ତ ନୁହନ୍ତି; ସାମାଜିକ, ରାଜନୈତିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଭାବରେ ମଧ୍ୟ । ବ୍ୟାପକ ସହରୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟା ହେଉଛି ଓ ଏହାକୁ ନିର୍ମାଣ କରୁଥିବା ଲୋକଟି କେବଳ ବସ୍ତିରେ ସ୍ଥାନପାଉଛି । ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଉ©ମ ପରିବେଶ ଆଦି ମୌଳିକ ମାନବୀୟ ସୁବିଧାରୁ ସେ ବଂ୍ତ ହେଉଛି । ସମାଜ ତାକୁ କେବଳ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୌଗୋଳିକ ସ୍ଥାନ ଦେଉନାହିଁ ବରଂ ଏକ ଅସମାନପୂର୍ଣ୍ଣ ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ଥିତିରେ ରଖୁଛି । ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଭୂମିକା ନଗଣ୍ୟ ହେଉଛି । ଆମ ଜାତିଭି©କ ସମାଜରେ ଯେଉଁମାନେ ତଳଧାଡ଼ିରେ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସାଧାରଣ ଭାବେ ସର୍ବାଧିକ ଦରିଦ୍ର । ଏହି ଦରିଦ୍ର ଓ ଦଳିତମାନେ ମଧ୍ୟ ଗାଁର ଭୂଗୋଳରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ସୀମିତ । ଗ୍ରାମ୍ୟସ୍ତରରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ଆଜିବି ସେମାନେ ସାଆନ୍ତମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଓ କବଳିତ । ଯେତେବେଳେ ଆମ ମାନବିକ ଅଧିକାର କଥା କହୁଛି, ବଂ୍ବାର ଅଧିକାରକୁ ଆମ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଷ୍ଟ୍ର କେତେ ପରିମାଣରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ଯୋଜନା ବଂ୍ବାର ଅଧିକାରର ପ୍ରାକ୍ ସର୍© ବୋଲି ରାଷ୍ଟ୍ର କେତେ ବିଚାର କରୁଛି ଓ କେତେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ୬୦ବର୍ଷରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ହେଉନାହିଁ କାହିଁକି । ଆମ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏ ଦିଗ ପ୍ରତି କେତେ ସମ୍ବେଦନଶୀଳ? ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ଯୋଜନା ରାଷ୍ଟ୍ରର ଏକ ବଦାନ୍ୟତା ନୁହେଁ, ଏହା ତାହାର ମୌଳିକ ଦାୟିତ୍ୱ । ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ସ୍ଥାୟୀଭାବରେ ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଚାଉଳ, କିରାସିନି ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ର ଉପରେ ଦଶନ୍ଧି ଦଶନ୍ଧି ଧରି ନିର୍ଭରଶୀଳ କରାଇ ଚାଲିବ, ତାକୁ କି ପ୍ରକାର ଗଣତନ୍ତ୍ର କୁହାଯିବ । ଏ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏପରି ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ କେତେ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଓ ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ।

ଅତୀତରୁ ପୋଷ୍ଟ କାର୍ଡ଼ : ଆତ୍ମଜୀବନୀରୁ ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସ – ୪୧

ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲ (୧୯୩୫-୧୯୪୦)

(ସର୍ବେଶ୍ୱର ଦାଶଙ୍କ ଆତ୍ମକାହାଣୀ 'ମୋ କାହାଣୀ'ରୁ ସଂଗୃହୀତ)

ଶୈଲେନ ରାଉତରାୟ

ଭବିଷ୍ୟତର ଖ୍ୟାତନାମା, ଛାତ୍ରବତ୍ସଳ ଇଂରାଜୀ ପ୍ରାଧ୍ୟାପକ ସର୍ବେଶ୍ୱର ଦାଶଙ୍କ ବାପାଙ୍କର ପୁରୀ ସହରକୁ ବଦଳି ହୁଏ ୧୯୩୫ ମସିହାରେ । ଟ୍ରେଜେରୀ ଅଫିସର ଭାବରେ । ବାଳକ ସର୍ବେଶ୍ୱରଙ୍କର ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ସେତେବେଳକୁ ସରିଥାଏ । ସେ ନିଜର ଭାଇମାନଙ୍କ ସହ ନାମ ଲେଖାନ୍ତି ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲରେ । ଏବର ସାମନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମହାବିଦ୍ୟାଳୟର କୋଠାରେ ସେତେବେଳେ ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲ ଚାଲୁଥାଏ । ତାଙ୍କର ସେତେବେଳେ ସପ୍ତମ ଶ୍ରେଣୀ । ସେବେ ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲରେ ପ୍ରଧାନଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ ତ୍ରିପାଠୀ । ତାଙ୍କର

ଥିଓସଫିରେ ଆଗ୍ରହ ଥିଲା । ସେ ଥିଲେ ସର୍ବେଶ୍ୱରଙ୍କ ବାପାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ । ବେଳେବେଳେ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି । ଘରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମ ଆଲୋଚନାର ଆସର ବସେ ।

ସେତେବେଳେ ସପ୍ତମଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଆ ମାଧ୍ୟମରେ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥାଏ । ଅଷ୍ଟମ ଶ୍ରେଣୀ ପରଠାରୁ କେବଳ ଓଡ଼ିଆ ଛଡ଼ା ବାକି ସବୁ ବିଷୟର ପରୀକ୍ଷା ଇଂରାଜୀରେ ଦେଇ ହୁଏ । ସ୍କୁଲରେ ଥାଏ ଦୁଇଟି ସେକ୍ସନ । 'ଏ' ସେକ୍ସନ ପିଲା ଇଂରାଜୀରେ ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷା ଦିଅନ୍ତ । ଓଡ଼ିଆରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ପିଲାଏ 'ବି' ସେକ୍ସନରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୁଅନ୍ତି । ପ୍ରାୟତଃ ଛାତ୍ରଥିଲେ 'ଏ' ସେକ୍ସନରେ । ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ାରେ ସର୍ବେଶ୍ୱରଙ୍କର ଆବାଲ୍ୟ ବିଶେଷ ଆଗ୍ରହ ଥିବାରୁ ସେ ନାମ ଲେଖାନ୍ତି ଏ' ସେକ୍ସନରେ । ଓଡ଼ିଶା ସେତେବେଳକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ହୋଇଯାଇ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷା ଆଦିର ଭାର ଥାଏ ପାଟନା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଉପରେ । କାରଣ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନେ ମାଟ୍ରିକ ପରୀକ୍ଷାର ଆୟୋଜନ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଆଉ ଓଡ଼ିଶାରେ ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଖୋଲି ନ ଥାଏ । ଜିଲ୍ଲାସ୍କୁଲରେ ସର୍ବେଶ୍ୱର ଛାତ୍ର ଥିଲାବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ହୁଏ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ରାଜ୍ୟପାଳ ଜନ ହବାକ୍‌ଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଦରବାର ଆୟୋଜିତ ହୁଏ ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲ ହଲରେ । ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସହ ସେ ଯାଇ ହଲ୍‌ଟିର ଏହି ଉପଲକ୍ଷେ ଅଭୁତପୂର୍ବ ସାଜସଜ୍ଜା ଦେଖିଆସନ୍ତି । ପାଖାପାଖି ସେଇ ସମୟରେ ନିର୍ବାଚନୀ ପ୍ରଚାରପାଇଁ ନେହେରୁ ପୁରୀ ଆସିଥାନ୍ତି । ପରିଧାନ, ଖଦଡ଼ ପଞ୍ଜାବୀ ଉପରେ ଗୋଟିଏ 'ଜହର ଜ୍ୟାକେଟ' । ତଳେ ଖଦଡ଼ ପାଇଜାମା; ଆଣ୍ଠୁ ପାଖରୁ ପାଦଯାଏଁ ଚିପା । ପାଦରେ ଥାଏ କାବୁଲି ଚପଲ । ଦୂରରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ଭାଷଣ ସର୍ବେଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଶୁଣାଗଲା ନାହିଁ । ହେଲେ ସାନ୍ନିଧ୍ୟର ପ୍ରଭାବ ନିଶ୍ଚୟ ପଡ଼ିଲା । ସେହିପରି ନବମ କି ଦଶମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢ଼ିଲାବେଳକୁ ପୁରୀକୁ ଆସିଥିବା କଂଗ୍ରେସ ନେତ୍ରୀ ସରୋଜୀନି ନାଇଡୁଙ୍କର ଭାଷଣ ଶୁଣିଲେ । ତାଙ୍କର ମାନପତ୍ରଟି ମଧ୍ୟ ସଭାରେ ପଢ଼ିଲେ ।